

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

רמב"ם שמונה פרקים (הקדמה לאבות) פ"ד

א המעשים טובים הם המעשים השווים, הממוצעים בין שתי קצוות ששתיהן רע. האחד מהן תוספת, והשנית חסרון. (ב) והמעלות המדות, הן תכונות נפשיות, וקנינים, ממוצעים בין ב' תכונות רעות. האחת מהן יתירה, והאחרת חסרה. מן התכונות האלה יתחייבו הפעולות ההם.

ח ומפני שאין אדם בטבעו בתחלת ענינו בעל מעלה ולא בעל חסרון, כמו שנבאר בפרק שמיני, והוא ירגיל בלא ספק פעולות מקטנותו כפי מנהג קרוביו ואנשי ארצו. ואפשר שיהיו הפעולות ההם ממוצעים. ואפשר שיהיו מיותרות או מחוסרות כמו שספרנו. ותהיה נפשו חולה. ראוי שילכו ברפואתו בדרך רפואות הגופות בשה. כמו שהגוף כשיצא משוויו, נראה על איזה צד נטה ויצא ונעמוד כנגדו בהפכו עד שישוב אל השוויו, וכשישתוו נסלק ידינו מן ההפוך, ונשוב לעשות לו מה שיעמידהו על שוויו. כן נעשה במדות בשה.

יב אבל מה שעשו אותם החסידים בקצת הזמנים [וקצת המקומות] וקצת אנשים מהם גם כן מנמנות אחר הקצה האחר, בצום, וקום בלילות. [והנחת הדעת אשר ירצה לעשות אותו], והנחת אכילת בשר ושתיית יין, והרחקת הנשים, ולבוש הצמר והשער, (ג) ושכונת בהרים, והתבודד במדברות, לא עשו דבר מזה (ד) אלא [על] דרך רפואות כמו שזכרנו, ולהפסד אנשי המדינה גם כן כשיראו שהם

יג ובאשר ראו הכסילים שהחסידים עשו אלה הפעולות ולא ידעו כוונתם, חשבו שהם טובות, וכוונת אליהם בחשבם שיהיו כמותם ויענו את גופתם בכל מיני עינוי. ויחשבו שהם קנו לעצמם מעלה ומדה טובה ושעשו טובה, ושבוה יתקרב האדם לשם, כאילו ה' יתברך שונא הגוף ורוצה לאבדו. והם לא ידעו שאלו הפעולות רע, ושבהן יגיע פחיתות מפחיתות הנפש. יד ואין להמשיכם אלא לאיש שאינו יודע במלאכת הרפואות, כשיראה בקיאים מהרופאים שהשקו חולים נוטים למות, סמים הנקראים בערבי שח"ם חנמ"ל ובלע"ז קולקונאריד"א ואשקמוניא"ה, והצבר ובלע"ז אלוא"י וכיוצא בהם, ופסקו מהם המזון, ונרפאו מחליים ונמלטו מן המות הצלה גמורה, ואמר הסכל ההוא אחר שאלו הדברים מרפאים מן החולי כל שכן שיעמידו

הבריא על בריאותו או יוסיפו (בה) [כה], והתחיל לקחת אותם תמיד, ולהתנהג בהנהגות החולים, שהוא יחלה בלא ספק. כן אלו הם חולי הנפשות בלא ספק בלקחם הרפואות על הבריאות. מן וזאת התורה התמימה המשלמת אותנו כמו שהעיד עליה יודעה, (תהלים יט) תורת ה' תמימה משיבת נפש, עדות ה' נאמנה מחכימת פתי, לא זכרה דבר מזה.

מז ואמנם כוונה להיות האדם טבעי הולך בדרך האמצעי, יאכל מה שיש לו לאכול בשוויו, וישתה מה שיש לו לשתות בשוויו, ויבעול מה שמותר לו לבעול בשוויו, וישכון במדינות ביושר ובאמונה. לא שישכון במדברות ובהרים, ולא שילבש הצמר והשער, ולא שיענה גופו.

יו והזהירם מזה, לפי מה שבא בקבלה ואמר בניזיר וכפר עליו מאשר על הנפש, ואמר רבותינו ז"ל (תענית יא. נדרים י. נזיר יט. כב. ב"ק צא: שבועות ח.). וכי על איזה נפש חמא זה. אלא על שמנע עצמו מן היין. והלא דברים ק"ו מה זה שציער עצמו מן היין צריך כפרה (א) המצער עצמו מכל דבר ודבר על אחת כמה וכמה.

תענית יא

עניין: קדוש שרוי בתוך מעיו

ישמח משה

פרשת כי תבוא

בתענית, ומשני הא דמצי לצעורי נפשיה וכו'. והתירוץ הזה אינו מוכן כלל, כי אם לא מצי לצעורי נפשו האיך מתענה, ומצי לצעורי היינו גם כן שעל כל פנים צער הוא לו, רק שיכול לסבול, ואם כן מאי הוא לא מצי לצעורי לנפשיה, ואם כן נתת תורת כל אחד ואחד בידו, ואם לא מצי היינו שמת על ידו, הלא הוא מאבד את עצמו לדעת וטפי מחטא הוא.

מהר"ץ חיות

גמ' הא דמצי לצעורי נפשיה. נ"צ ע"י רמב"ם בפרקים שהקדים לאבות פ"ד כמו שראינו שהרבה סמים מועילים רק לרפואת החולה אבל לאיש הבריא מניקיס מאלד כן ענין התענית הוא תרופה רק לרפואת מי שנחלה כבר חולי נפש אבל לאדם בריא העינוי רע: (מהר"ץ חיות)

